

ΠΜΣ «ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ»

**Μάθημα: «Πρόληψη του εγκλήματος και κοινωνική επανένταξη των
αποφυλακισθέντων»**

Διδάσκουσα: Καθηγήτρια Χριστίνα Ζαραφωνίτου

Ακαδημαϊκό έτος : 2019-2020 Β' Εξάμηνο

Η εργασία αναρτήθηκε με την συγκατάθεση του συγγραφέα

Παρουσίαση του προγράμματος πρόληψης

“The Forum Theatre in the prevention of crime”

Μεταπτυχιακός φοιτητής: Σάββας Σκληρός

Εισαγωγή

Η πρόληψη της εγκληματικής συμπεριφοράς και της εγκληματικότητας αποτελούν τον πυρήνα του στόχου και του προσανατολισμού της αντεγκληματικής πολιτικής των κρατών σε διεθνές επίπεδο. Δεν είναι άλλωστε τυχαίο ότι τα ζητήματα αυτά έχουν ρίζες στην ελληνική αρχαιότητα¹ και εξακολουθούν μέχρι σήμερα να απασχολούν σημαντικό μέρος της επιστήμης και του κοινωνικού ελέγχου. Η ποινική πρόληψη εφαρμόζεται με την χρήση του νόμου και διακρίνεται σε ειδική και γενική. Από την μία πλευρά, η γενική επιτυγχάνεται μέσω του φόβου της ποινικής τιμωρίας που προκαλεί στους πολίτες η ενδεχόμενη διάπραξη εγκλήματος ενώ διατηρείται και ο παιδαγωγικός χαρακτήρας της ποινής. Από την άλλη πλευρά, η ειδική στοχεύει σε εκείνους που ήδη έχουν παραβιάσει τον νόμο με απώτερο σκοπό να «εξουδετερώσει» τα κίνητρα για τη διάπραξη νέων εγκλημάτων και την υποτροπή. Μεταξύ άλλων, η ειδική πρόληψη στοχεύει κυρίως στη μείωση της παραβατικότητας των νέων και δη των ανηλίκων.

Η ανήλικη παραβατικότητα είναι πιο δόκιμος όρος από την «ανήλικη εγκληματικότητα» μιας και στο άρθρο 121ΠΚ ως ανήλικοι παραβάτες νοούνται όσοι «κατά τον χρόνο της τέλεσης της πράξης έχουν ηλικία μεταξύ του ογδόου και του δέκατου όγδοου έτους της ηλικίας συμπληρωμένων» ενώ αντίθετα ως νεαροί εγκληματίες ορίζονται βάση του άρθρου 133ΠΚ «εκείνοι που έχουν συμπληρώσει το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας τους αλλά όχι και το εικοστό». Ωστόσο, ο όρος «εγκληματικότητα» ενδέχεται να επιδράσει αρνητικά² σε έναν ανήλικο και εξαιτίας της στιγματιστικής λειτουργίας της έννοιας του «εγκληματία» να τον

¹ Φαρσεδάκης, Ι. *Η εγκληματολογική σκέψη. Από την αρχαιότητα ως τις μέρες μας* (τόμος Α), Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1990, σελ. 20

² Φαρσεδάκης, Ι. *Παραβατικότητα και Κοινωνικός Έλεγχος Ανηλίκων*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2005, σελ. 12

δυσκολέψει στην ομαλή ανάπτυξη και στην σταδιακή κοινωνική επανένταξη. Ο εύπλαστος χαρακτήρας ενός ανήλικου και κυρίως η αντιγραφή και υιοθέτηση συμπεριφορών ενηλίκων δικαιολογεί την παραβατική συμπεριφορά μέσα στο οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον που μεγαλώνει.

Οι ανήλικοι είναι μια ευαίσθητη ομάδα με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και έχουν ανάγκη από προφύλαξη. Η παρέμβαση από την πλευρά της πολιτείας και της κοινωνίας πρέπει να είναι έγκαιρη και αποτελεσματική. Όσο νωρίτερα επιτευχθεί αυτό, το άτομο θα έχει λιγότερες αρνητικές επιρροές και έτσι δεν θα οδηγηθεί στην παραβατικότητα καθώς και ως ενήλικας δεν θα ακολουθήσει την εγκληματική σταδιοδρομία, αντιθέτως θα κοινωνικοποιηθεί ως ενεργός και έντιμος πολίτης.

Παρουσίαση της μεθοδολογίας του προγράμματος FORUM THEATRE

Το Forum Theatre είναι ένας κλάδος του διαδραστικού θεάτρου. Εμπνευστής αυτής της καινοτομίας ήταν ο Augusto Boal που γεννήθηκε στην Βραζιλία και ανέπτυξε τις τεχνικές του Θεάτρου των Καταπιεσμένων (Theatre of Oppressed) του Paolo Freire σε πάνω από σαράντα χώρες. Ο Boal θέτει ως αξίωμα της τέχνης του Θεάτρου, ότι μπορεί να γίνει αντικείμενο διδασχής και να διαδοθεί στον κάθε άνθρωπο με τον ρόλο του καθοδηγητή να τον έχει το θέατρο. Μέσα από παιχνίδια, ασκήσεις και τεχνικές θεάτρου στοχεύει στην συνειδητοποίηση της κοινωνικής πραγματικότητας και δίνει τη δυνατότητα για παρέμβαση και αλλαγή της. Άλλωστε ο στόχος αποτελεί την συμμετοχή του κοινού στην παράσταση και τους ζητά να προτείνουν εναλλακτικές διαδρομές και επιλογές από τους ηθοποιούς ώστε να αλλάξουν αυτό που συμβαίνει στη σκηνή. Το κοινό επεμβαίνει και διαφοροποιεί την πλοκή όταν ο χαρακτήρας βρίσκεται σε δύσκολη συναισθηματική κατάσταση και καταπιέζεται. Το 1992 ο Boal θα εκλεχτεί μέλος της δημοτικής κυβέρνησης του Rio De Janeiro προωθώντας τη μέθοδο του ως τρόπο εκδημοκρατισμού της κοινωνικής πολιτικής. Μετά την εκλογή του, σε συνεργασία με πολιτιστικούς φορείς και νομικούς συμβούλους θα εφαρμόσει το Θέατρο Φόρουμ σε αρκετές πόλεις της χώρας. Οι ομάδες αυτές παρουσίαζαν με δραματολογία μείζονα κοινωνικά προβλήματα και ανέλυαν τις παρεμβάσεις των θεατών με στόχο τον σχεδιασμό δράσης που θα φέρει και λύση στο πρόβλημα.

Η επικοινωνία με τους οργανισμούς γίνεται μέσω των «μεσολαβητών» που αναζητούν καινούργιες επαφές και ανταποκρίνονται σε αιτήματα. Η αρχική τους επιδίωξη είναι να οργανώσουν θεατρικά εργαστήρια με όσους εκφράσουν την επιθυμία. Εκείνοι με τη σειρά τους αποφασίζουν τι θέλουν να γίνει γνωστό και ποιο θέμα θα δραματοποιήσουν. Συνθέτουν με αυτό τον τρόπο ένα Θέατρο Φόρουμ. Οι παραστάσεις διεξάγονται σε πλατείες, πάρκα, πολιτικές συγκεντρώσεις, εργατικές συνελεύσεις καθώς και στα κοινοτικά φεστιβάλ που οργανώνει η ομάδα του Boal. Έτσι επιτυγχάνεται η επικοινωνία μέσω του θεάτρου και της διασκέδασης. Κάθε φορά που μια ομάδα διεξάγει μια «παράσταση», σημειώνονται οι παρεμβάσεις των θεατών-ηθοποιών. Τις περισσότερες φορές οι παρεμβάσεις αυτές αναλύονται από ειδικούς νομοθετικούς συμβούλους για να μελετήσουν αν δύναται να γίνουν προτάσεις που θα αφορούν στην προετοιμασία ενός νέου νόμου ή την αλλαγή ενός υπάρχοντος είτε στη διεξαγωγή έρευνας για νομικούς κανόνες σχετικά με ένα συγκεκριμένο ζήτημα με στόχο την πληρέστερη ενημέρωση των ενδιαφερόμενων, για τη λήψη νομοθετικών μέτρων ή για το σχεδιασμό πολιτικής δράσης.

Η Λατινική Αμερική αποτέλεσε και το μέρος ανάπτυξης και εφαρμογής της μεθόδου. Λειτουργήσε ως ένας τρόπος επίλυσης προβλημάτων που ταλανίζουν την καθημερινή κοινωνική ζωή. Η διαδικασία περιλαμβάνει ασκήσεις και παιχνίδια τα οποία τείνουν να ενεργοποιήσουν και να συνθέσουν τις πέντε ανθρώπινες αισθήσεις δημιουργώντας μια ευχάριστη και θετική ατμόσφαιρα. Οι συμμετέχοντες στοχεύουν στην δραματοποίηση των εμπειριών τους στο πλαίσιο μιας καταπιεστικής κατάστασης. Υπάρχει μόνο ένας πρωταγωνιστής (καταπιεζόμενος) που βρίσκεται σε οριακή κατάσταση. Από την άλλη, ο ανταγωνιστής(καταπιεστής) ενδέχεται να μην είναι ένα μόνο πρόσωπο. Εκείνος που ρυθμίζει την δράση είναι ο «μεσολαβητής». Σε μια παράσταση προβλέπεται και η αντικατάσταση του πρωταγωνιστή από το κοινό, που έτσι δεν απλοί θεατές, αλλά γίνονται spect-actors δηλαδή «θεατές-ηθοποιοί». Το θεατρικό έργο, που μπορεί να έχει οποιαδήποτε διάρκεια, παίζεται πρώτα για μια φορά και μετά επαναλαμβάνεται. Στην επανάληψη, ο πρωταγωνιστής αντικαθίσταται από τους θεατές που δεν μένουν αδρανείς, αλλά γίνονται ηθοποιοί σαν τους υπόλοιπους. Όποιοι «θεατές-ηθοποιοί» πιστεύουν ότι έχουν μια εναλλακτική πρόταση-λύση για τη δράση του πρωταγωνιστή παροτρύνονται να φωνάξουν «στοπ» και τότε οι ηθοποιοί ακινητοποιούνται για να αναλάβουν οι θεατές το ρόλο και να δοκιμάσουν μια άλλη λύση. Όλοι έχουν τη δυνατότητα της δοκιμής.

Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθούμε στους βασικότερους κανόνες του Forum Theatre για το κοινό:

1. Αρχική προϋπόθεση είναι η παρακολούθηση μιας παράστασης που παρουσιάζει ένα πρόβλημα ή μια κατάσταση που ενέχει καταπίεση.
2. Μετά το τέλος του έργου διεξάγεται συζήτηση με το υπόλοιπο κοινό και για τις πιθανές λύσεις που θα αλλάξουν την πορεία της πλοκής
3. Το έργο επαναλαμβάνεται. Οποιαδήποτε στιγμή ένας θεατής μπορεί να διακόψει την παράσταση, να ανέβει στη σκηνή, να πάρει τη θέση του πρωταγωνιστή και να αλλάξει την ρότα της πλοκής. Δεν είναι απαραίτητη προϋπόθεση να είναι επαγγελματίας ή ερασιτέχνης ηθοποιός, απλά να διατυπώσει προτάσεις και ιδέες που επιλύσουν το πρόβλημα.
4. Δίνεται επίσης η δυνατότητα αλλαγής των χαρακτήρων της παράστασης και αντικατάστασης τους από άλλα θεατρικά πρόσωπα που θα ενισχύσουν την επιθυμία του πρωταγωνιστή για αλλαγή της πλοκής.
5. Αν κανένας δεν επιθυμήσει να διακόψει και να λάβει μέρος, τότε η «παράσταση» θα επαναλαμβάνεται με συνεχώς τα ίδια δυσμενή αποτελέσματα.
6. Οι θεατές μπορούν και από τη θέση τους να διακόψουν την παράσταση, να διατυπώσουν την ιδέα τους και να καθοδηγήσουν τους ηθοποιούς να δράσουν διαφορετικά.
7. Οι πράξεις βίας δεν γίνονται αποδεκτές.

Οι «μεσολαβητές» από την πλευρά τους δεν επιδιώκουν την χειραγώγηση και την καθοδήγηση του κοινού και δεν αποφασίζουν για τις λύσεις ή την έκβαση της παράστασης. Επιπλέον, αποστασιοποιούνται από το κοινό και τους ηθοποιούς με τη μόνη φορά που έχουν το δικαίωμα να ενεργήσουν είναι όταν αντιληφθούν πως η δράση ξεπερνά τα όρια της πραγματικότητας και ζητούν από το κοινό την άποψή τους. Τέλος, προσαρμόζεται αναλόγως

τους spect-actors και αποφασίζει για την ύπαρξη ή μη «αόρατων ρόλων» στα παρασκήνια που θα εμφανιστούν στην πορεία του έργου.

Το παράδειγμα της Λιθουανίας

Το 1998 η ηθοποιός Rimana Vaičekonytė μελέτησε τη συγκεκριμένη μέθοδο στην Εσθονία, στη Δανία και την Σουηδία. Κατά τη διάρκεια των σπουδών της στην Εσθονία, αντιλήφθηκε την διάδοση και τον αντίκτυπο του Forum Theatre όπου κοινό έγινε αναπόσπαστο κομμάτι της παράστασης. Η ίδια θα προσκαλέσει το 2004 την ειδικό της μεθόδου, Mary Wilson στη Λιθουανία και θα διοργανωθεί ένα τριήμερο διεργασιών. Την 1^η Ιουλίου θα ιδρυθεί ο δημόσιος φορέας «House of Arts and Education». Έκτοτε αρκετοί έφηβοι και νέοι θα εκφράσουν το ενδιαφέρον τους και θα συμμετάσχουν σε projects για τομείς όπως η πρόληψη του εγκλήματος, ο εθισμός στο αλκοόλ και τα ναρκωτικά, η εκπαίδευση κ.ά. Από το 2005 πολλά project ανά τη χώρα εφαρμόζονται σε ετήσια βάση με την μορφή συνεδρίων, σεμιναρίων, camps, μαθημάτων κατάρτισης κλπ. Το 2006 αριθμούνταν περίπου 60 άνθρωποι που έπαιρναν μέρος στις δραστηριότητες του Forum Theatre³.

Το 2007 και στα πλαίσια του διαγωνισμού για προγράμματα πρόληψης του εγκλήματος που διοργάνωσε το Υπουργείο Εσωτερικών της Λιθουανίας, η μέθοδος αξιολογήθηκε θετικά και μάλιστα αποτέλεσε τη υποψηφιότητα της χώρας για το βραβείο του Καλύτερου Προγράμματος Πρόληψης του Εγκλήματος στην Ευρώπη (ECPA-European Crime Prevention Award. Το 2011-2012 το Forum Theatre εφάρμοσε το project: «The Alarm-clock of the Citizen» και συνεργάστηκε με 147 σχολικές μονάδες. Αυτή τη στιγμή δύο projects βρίσκονται σε εφαρμογή: το «Integration of methods of Theatre of the Oppressed into the activities of NGO's in Lithuania» που διεξάγεται από κοινού και συν-χρηματοδοτείται από την Λιθουανική και Ελβετική κυβέρνηση καθώς και το «The Road of the Citizen» με την υποστήριξη της Ευρώπης στο πλαίσιο των προγραμμάτων για τους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η εφαρμογή στην πόλη Κλάιπεντα

Η Κλάιπεντα είναι παραλιακή πόλη στη Λιθουανία και βρίσκεται στο δυτικό τμήμα της χώρας. Είναι το μοναδικό λιμάνι στη χώρα και συνδέεται με τη Δανία, τη Σουηδία και την Γερμανία. Το Forum Theatre εφαρμόστηκε στην συγκεκριμένη περιοχή σε κάμπινγκ δίπλα στη θάλασσα μιας και η μέθοδος κατά κόρων διεξάγεται σε ουδέτερο έδαφος από τον τόπο διαμονής των συμμετεχόντων. Συνεργάστηκαν τοπικοί φορείς, συνεργαζόμενοι του project καθώς και 10 παραβατικοί έφηβοι οι οποίοι ενσωματώθηκαν σε group από 19 νέους που ήρθαν από όλη την χώρα με σκοπό να συμμετάσχουν στο εγχείρημα.

Οργανώθηκε από το Υπουργείο Δικαιοσύνης και την τοπική σωφρονιστική υπηρεσία της Κλάιπεντα. Επιπλέον, 6 εξειδικευμένοι σύμβουλοι από τον χώρο της ψυχολογίας, της σωματικής υγιεινής και του art therapy έφτασαν με σκοπό να εργαστούν με τους ανήλικους. Το project περιλάμβανε αθλητικές εκδηλώσεις, εκδρομές, πεζοπορίες, κυνήγι θησαυρού καθώς και άλλες δημιουργικές δραστηριότητες. Το χρονοδιάγραμμα παραμονής και συμμετοχής στο Forum Theatre διαρκούσε αυστηρά 10 ημέρες.

³ Διαδικτυακή πηγή: <http://www.forumoteatras.lt/en/about-us>

Η βασική επιδίωξη του ήταν η μείωση των σημαδιών και ενδείξεων παραβατικότητας στους εφήβους καθώς και η καλλιέργεια ικανοτήτων που θα ενδυναμώσει τον δείκτη αντίστασης στην κατανάλωση αλκοόλ, tobacco (διαδεδομένο είδος καπνού στη Λιθουανία) και άλλων ουσιών που επηρεάζουν την ψυχροσύνθεση των νέων. Επιπρόσθετα, είχε ως επιδίωξη την βελτίωση της κριτικής σκέψης και του αισθήματος της υπευθυνότητας σχετικά με τις πράξεις και την συμπεριφορά τους. Η μέθοδος του Forum Theatre είχε προσαρμοστεί ειδικά και στόχευε κυρίως σε νέους με υψηλό δείκτη επικινδυνότητας και social risk. Να σημειωθεί επίσης ότι οι δημιουργικές-ψυχολογικές ομαδικές δραστηριότητες οργανώθηκαν και προωθήθηκαν με γνώμονα την τόνωση των σχέσεων συνεργασίας, την εκμάθηση της έννοιας της ενσυναίσθησης, το να μάθουν να εκφράζουν τις επιθυμίες τους καθώς και να αναγνωρίζουν και να αντιμετωπίζουν καταστάσεις και πράγματα που περιπλέκουν την καθημερινότητά τους. Άλλες καλλιτεχνικές δραστηριότητες που συμπεριλήφθηκαν στον σχεδιασμό στόχευαν στην ανάπτυξη της προσωπικότητας των νέων και στην καλλιέργεια creative skills. Η μέθοδος του Forum Theatre υιοθετήθηκε αποκλειστικά για 10 συγκεκριμένους εφήβους με υψηλό δείκτη παραβατικότητας οι οποίοι εντάχθηκαν σε ένα γκρουπ 30 συνολικά εθελοντών εφήβων που κατέφθασαν με σκοπό να πάρουν μέρος.

Η τοποθεσία επιλέχθηκε με το κριτήριο να βρίσκεται όσο πιο μακριά από τους τόπους διαμονής κυρίως των εφήβων με στοιχεία παρέκκλισης ώστε να γίνει απρόσκοπτα η έμφαση στην ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων μέσα από την ανάθεση εργασιών που έπρεπε να ολοκληρωθούν κάτω από συγκεκριμένους κανόνες και ασυνήθιστες για αυτούς καταστάσεις.

Αξίζει να αναφερθεί ότι κατά τη διάρκεια του project συστάθηκε μια ταχυδρομική υπηρεσία όπου οι συμμετέχοντες έγραφαν για τα θέματα που τους απασχολούσαν, για τους κινδύνους που τους απείλησαν και για καταστάσεις στις οποίες ενεπλάκησαν και βρήκαν την λύση μέσω του Forum Theatre. Πολλά από τα προβλήματα τα οποία αντιμετώπισαν, παρουσιάστηκαν, συζητήθηκαν και επιλύθηκαν μέσα από ομαδική προσπάθεια με απώτερο σκοπό να μπλοκαριστεί ο δρόμος προς την εγκληματική δραστηριότητα. Το Forum Theatre στη Λιθουανία θεωρήθηκε ως ένα μέτρο πρόληψης του εγκλήματος που δημοσιεύτηκε στη Λιθουανία. Το ειδικό εγχειρίδιο διαδόθηκε στο target group των εφήβων, σε εκπαιδευτικούς, σε ερευνητές, σε ψυχολόγους, σε κοινωνικούς λειτουργούς καθώς και σε γονείς.

Το πρόγραμμα παρουσιάστηκε σε πάνω από 200 ανθρώπους συμπεριλαμβανομένων των ειδικών και των ανηλίκων που συμμετείχαν. Ακόμα και επαγγελματίες ηθοποιοί έκαναν την πρακτική τους μέσω του Forum Theatre. Με τη συνδρομή ερωτηματολογίων, έγινε έρευνα σχετικά με τα προβλήματα των νέων που πήραν μέρος στο project έτσι ώστε να εξακριβωθούν τα κοινωνικά και ψυχολογικά προβλήματα που προκλήθηκαν από τις παραβατικές συμπεριφορές με τα αποτελέσματα να κοινοποιούνται στον αρμόδιο τοπικό φορέα, στις κοινωνικές υπηρεσίες και όλη την κοινότητα της λιθουανικής πόλης. Το πρόγραμμα αξιολογήθηκε από τους συμβούλους που εργάστηκαν με τους ανήλικους, από τους γονείς τους, τους φίλους τους, από εκπροσώπους των αστυνομικών αρχών αλλά και από τους ίδιους τους συμμετέχοντες που εξέφρασαν την επιθυμία να είναι παρόντες σε ανάλογα προγράμματα και τα επόμενα χρόνια.

Συμπερασματικά, οι νέοι έμαθαν πιο αποτελεσματικούς τρόπους αντιμετώπισης του στρες και της αρνητικής επιρροής που αποκόμιζαν από συνομήλικους. Ακόμη, κοινωνικοποιήθηκαν, άλλαξαν την συμπεριφορά τους και απέκτησαν νέες γνώσεις. Έγιναν πιο ανεκτικοί, ανοικτοί, φιλικοί και δημιουργικοί. Δημιούργησαν νέες φιλίες και υιοθέτησαν νέες αρχές και αξίες. Το Forum Theatre μέχρι και το 2020 βρίσκεται σε εξέλιξη στη Λιθουανία. Έχει σχεδιαστεί να εφαρμοστεί ένα ειδικό σεμινάριο για τους επαγγελματίες που δουλεύουν

με εφήβους με υψηλό social risk και στοιχεία παρέκκλισης ενώ υπάρχει η πρόθεση για τη διοργάνωση ενός διεθνούς camp για νέους και εφήβους με την ονομασία «The Forum Theatre method as of Problem Resolution». Προβλέπονται επίσης σχέδια για αρκετά camps σε όλη την επικράτεια της Λιθουανίας με τον ίδιο αριθμό (10 ανήλικοι με στοιχεία παραβατικότητας) σε κάθε camp. Το πρόγραμμα μπορεί να επαναλαμβάνεται κάθε χρόνο, να βελτιώνεται συνεχώς και να προσεγγίζει όλο και περισσότερους νέους στους κόλπους της.

Συζήτηση

Το Forum Theatre και κάθε μορφή τέχνης πέρα από τις ψυχαγωγικές και δημιουργικές ωφέλειες που παρέχει κυρίως σε νέους ανθρώπους αποτελεί και ένα μέτρο πρόληψης του εγκλήματος το οποίο εφαρμόζεται είτε σε πρώιμο στάδιο για να προνοήσει και να εξουδετερώσει συμπεριφορές παρέκκλισης αλλά και να μειώσει τα φαινόμενα υποτροπής. Ο Beccaria στο Περί Αδικημάτων και Ποινών αναφέρει για τη σπουδαιότητα της πρόληψης: «Η πρόληψη των αδικημάτων είναι σημαντικότερη από την τιμωρία τους». Μέτρα λοιπόν προληπτικού χαρακτήρα τα οποία θα στοχεύσουν στην εξαφάνιση της θεωρίας της ετικέτας όπου ο ανήλικος «παύει να υφίσταται ως προς ένα μέρος της προσωπικότητάς του»⁴ η οποία είναι προϊόν λανθασμένων πρακτικών που οδηγεί σε εκ νέου στιγματισμό. Ο ανήλικος σκέφτεται και πράττει χωρίς αναστολές και δεν σέβεται τις ηθικές και κοινωνικές επιταγές.

Η συγκεκριμένη μέθοδος εκτός των άλλων θέτει το ζήτημα της πρόληψης αλλά και γενικότερα της αντιμετώπισης της παραβατικότητας όχι μόνο ως κρατική αρμοδιότητα στα πλαίσια της άσκησης αντεγκληματικής πολιτικής αλλά και ως ανάγκη σύμπραξης των ευρύτερων κοινωνικών φορέων για την ενίσχυση και εδραίωση του ανεπίσημου κοινωνικού ελέγχου. Άλλωστε μια βασική επιδίωξη του Forum Theatre είναι η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του ευρύτερου κοινού (όχι μόνο των ανηλίκων και των ειδικών συμβούλων που συμμετέχουν) τόσο γύρω από τις ευεργετικές επιδράσεις της τέχνης του θεάτρου για την αντιμετώπιση κοινωνικών ζητημάτων όσο και για την ανάγκη η κοινωνία να έχει τον ρόλο του «πρωταγωνιστή». Το μέτρο αυτό στο σύνολο του θέτει ως βασική προϋπόθεση τη συμμετοχή του κοινού στα προγράμματα μέσω της διεταιρικότητας με τους ιδιωτικούς και πολιτικούς φορείς. Όπως επισημαίνει και η Χ. Ζαραφωνίτου «Η συμμετοχή των πολιτών μπορεί να υλοποιηθεί μέσα από ποικίλες γενικοπροληπτικές δράσεις, που αξιοποιούν τον ρόλο του οικογενειακού και σχολικού περιβάλλοντος ή της γειτονιάς καθώς και μέσα από αθλητικές και πολιτιστικές δραστηριότητες, οι οποίες τείνουν στη δημιουργική χρήση του ελεύθερου χρόνου κύρια από ανήλικους και τους νέους»⁵.

Η τέχνη λοιπόν ενδέχεται να αποτελέσει και την αφετηρία για τη βελτίωση της κοινωνίας και ιδιαίτερα στην κοινωνικοποίηση των νέων μέσα από την επαφή τους με την καλλιτεχνική δημιουργία. Το Θέατρο στη συγκεκριμένη περίπτωση ακόμη και αν αναφέρεται και απεικονίζει πραγματικές καταστάσεις και γεγονότα, αποτελεί και το βήμα του διαλόγου των θεατών με τα κοινωνικά και ηθικά ζητήματα που τον ταλανίζουν. Δεν μεταλαμπαδεύει μονάχα γνώσεις και πληροφορίες, αλλά διαμορφώνει νέους τρόπους σκέψης και αντίληψης ενώ είναι και ένα μέσο διαπαιδαγώγησης. Πάνω από όλα, συμβάλλει στη δημιουργία και

⁴ Σπινέλλη Κ., *Ανήλικοι εγκληματίες ή νεαροί παραβάτες. Το πρόβλημα υπό το πρίσμα της θεωρίας της ετικέτας*, », *Ποινικά Χρονικά*, τεύχος ΚΣΤ (26), 1976, σελ. 793

⁵ Ζαραφωνίτου Χ., *Πρόληψη της εγκληματικότητας σε τοπικό επίπεδο*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2003, σελ.16

καλλιέργεια αξιών, στην πνευματική άνοδο, στην εύρυθμη λειτουργία των κοινωνικών ομάδων, στην ανθρώπινη ελευθερία και ευτυχία.

Βιβλιογραφία

Beccaria Cesare, Περί αδικημάτων και ποινών, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2003

Ζαραφωνίτου Χριστίνα., Πρόληψη της εγκληματικότητας σε τοπικό επίπεδο, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2003

Καρανικόλας Σπύρος, Η επίδραση του Ευρωπαϊκού Ποινικού Δικαίου στην Ελληνική Ποινική Έννομη Τάξη, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2011

Κωστάρας Αλέξανδρος, Ποινικό Δίκαιο – Έννοιες & Θεσμοί του Γενικού Μέρους, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2012

Φαρσεδάκης, Ιάκωβος, Η εγκληματολογική σκέψη. Απ' την αρχαιότητα ως τις μέρες μας (τόμος Α), Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1990,

Φαρσεδάκης, Ιάκωβος, Παραβατικότητα και Κοινωνικός Έλεγχος Ανηλίκων, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2005

Αρθρογραφία

McDonald Susie, Rachel Daniel, Περιοδικό Εκπαίδευση & Θέατρο, Το Θέατρο Forum του Augusto Ball για εκπαιδευτικούς (Τεύχος 1), Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση, Αθήνα 2001:

<http://www.theatroedu.gr/Portals/38/main/images/stories/files/Magazine/T1/T1%20McDonald.pdf>

Τάτση Χριστίνα, Παραβατικότητα ανηλίκων στην περιφέρεια της πρωτεύουσας: Μεταχείριση ή τιμωρία; Παραβατικότητα ανηλίκων: Μεταχείριση η Τιμωρία, Εγκληματολογία 2/2012 (Έτος 2^ο):

https://criminology.panteion.gr/attachments/article/336/CMEL_TATSH.indd.pdf

Ιστοσελίδες

<https://eucpn.org/>

<https://dramaresource.com/forum-theatre/>

<http://www.forumoteatras.lt/en/projects>

https://ec.europa.eu/info/index_en